45200 - كاپىرلارنى دوراشنىڭ ھۆكمى، «مۇسۇلمان ياخشى دەپ قارىغان نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ياخشى .» دىگەن ئىبارىنىڭ مەنىسى

سوئال

كاپىرلارنى ئۇلارنىڭ ئادەتلىرى ۋە مۇئامىلىلىرىدە دوراشنىڭ ئىسلامدىكى ھۆكمى نىمە ؟ ئىسلام شەرىئىتىدە ئۇ ھەقتە قانداق كۆرسەتمىلەر بار ؟ كاپىرلارنىڭ ئىش-ھەركەتلىرىنى دوراشنىڭ ھەرقاندىقى دوراشنىڭ ھارام تۈرى دەپ قارىلامدۇ ؟ مەلۇمكى كاپىرلار قىلىدىغان نۇرغۇن نەرسىلەر بار ، ئۇلار ھارام ئەمەس ھەمدە شەرىئەت ئەيىپلىمەيدۇ ، ئۇ ئىشلارنى قىلغۇچى نوقۇل كاپىرلارنى دورىغانلىقتىن قىلمايدۇ ، بەلكى ئۇ بۇ ئىشلارنى ياخشى دەپ قارىغاچقا قىلىدۇ ، ئىبنۇ مەسئۇد ئىيتقاندەك :« **مۇسۇلمانلار ياخشى غەپ قارىغان نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ياخشىدۇر .»** بىزگە نەسىھەت قىلىڭلار ، ئاللاھ سىلەرنى شان-شەرەپلىك قىلسۇن ، ماڭا تەپسىلىي جاۋاپ بەرسەڭلار ھەمدە بۇ ھەقتىكى كۆرسەتمىلەرنى چۈشەندۈرۈپ قويساڭلار .

تەپسىلى جاۋاپ

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

بىرىنچى :

مۇسۇلمانلارنىڭ دىنى ئىشلاردا ، ئىبادەتلەردە ھەرقانداق باشقا مىللەتلەرنى دوراشنىڭ ھاجىتى يوق ، چۈنكى ئاللاھ دىنىنى مۇكەممەل قىلىپ بولدى ، نئمىتىنى تاماملىدى ، ھەمدە ئىسلامنى دىنىمىز بولۇشقا تاللىدى ، ئۇ ئىيتقاندەك :

«بۈگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى پۈتۈن قىلدىم، سىلەرگە نېمىتىمنى تاماملىدىم، ئىسلام دىنىنى سىلەرنىڭ دىنىڭلار بولۇشقا تاللىدىم » [داستىخان 5 : 3]

ئىسلام مۇسۇلمانلارنى ، كاپىرلارنى بولۇپمۇ يەھۇدىي ۋە خرىستىئانلارنى دوراشتىن چەكلەيدۇ ، لىكىن بۇ چەكلەش ئۇلارنىڭ ھەممە ئىشلىرىغا قارىتىلغان بولماستىن ، بەلكى ئۇلارنىڭ دىنى ۋە ئۇلارنىڭ باشقىلاردىن پەرقلىنىپ تۇرىدىغان ئالاھىدىلىكلىرىنى دوراشقا قارىتىلغان .

ئەبۇ سەئىيد خۇدرىيدىن نەقىل قىلىندۇكى ، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **« سىلەر ئىلگىركى كىشلەرنىڭ يوللىرىغا غېرىچمۇ-غېرىچ ، گەزمۇ-گەز ئەگىشسىلەر، ھەتتا ئەگەردە ئۇلار پاتمچۇقنىڭ ئۇۋىسىغا كىرگەن بولسا سىلەرمۇ ئۇنىڭغا كىرىسىلەر .** » بىز : ئى ئاللاھ ئەلچىسى ، يەھۇدىي ۋە خرىستىئانلارغىمۇ؟ دىدۇق ، ئۇ :**« كىم ئەمىسە؟ »** ، دىدى . (بۇخارىي (1397)، مۇسلىم(4822) نەقىل قىلغان)

بۇ ھەدىيس شۇنى كۆرسىتىدۇكى ، يەھۇدىي ۋە خرىستىئانلارنى دوراش ھارام ، ھەمدە ئۇلارغا ئەگەشكۈچىلەر

ۋە ئۇلارغا ئوخشاش يول ماڭغۇچىلار ئەيىپلىنىدۇ ، ئىسلام كاپىرلارنى دورىغۇچىلارنى ئۇلارغا ئوخشاش دەپ سۈپەتلەش ئارقىلىق بۇ چەكلىمىنى كۈچەيتتى .

ئابدۇللاھ بىن ئۇمەردىن نەقىل قىلىنىدىكى ، پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **« كىمكى بىر خەلقنى دورايدىكەن ، ئۇ ئۇلارنىڭ بىرىدۇر . »** (ئەبۇ داۋۇت نەقىل قىلغان ،3512 . ئەلبانىي[إرواء الغليل] دە توغرا ھەدىيس دەپ تۈرگە ئايرىغان .

ئىسلام پېشۋاسى ئىبنۇ تەيمىييە(ئاللاھ ئۇ كىشىگە رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) مۇنداق دىگەن :

گەرچە ئۇنىڭ ئاشكارا مەنىسى ئۇلارنى دورىغۇچى كاپىر بولىسمۇ ، بۇ ئاز دىگەندىمۇ ئۇلارنى دوراشنىڭ ھاراملىقىنى كۆرسىتىدۇ .

[اقتضاء الصراط المستقيم، 237] .

كاپىرلارنى دورىغۇچى ئۆزىنى تۆۋەن ، كەمتۈك ھىس قىلىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىدىكى بۇ نۇقسانلىق تۇيغۇسىنى ئۇ ماختايدىغان كىشلەرنى دوراش ئارقىلىق تولدۇرۇشقا ئالدىرايدۇ . ئەگەر بۇ كىشلەر ئىسلام شەرىئتىنىڭ بۈيۈكلىكىنى پىكىر قىلسا ، ئۇلار كەينىدىن يۈگرەۋاتقان ئۇ مەدەنيەتنىڭ قانچىلىك چىرىكلىكىنى چۈشەنسە ، ئۇلار ئۆزىنىڭ خاتا قىلىۋاتقانلىقىنى ھەمدە كەمتۈك ۋە چىرىك بىرنەرسە ئۈچۈن مۇكەممەل ۋە ھەقىقى بىر نەرسىنى تاشلىۋەتكەنلىكىنى تونۇپ يەتكەن بولاتتى .

ئىككىنچى :

بىزگە چەكلەنگەن دوراشنىڭ تۈرلىرى كۆپ .

پېشىۋا سالىھ فەۋزان مۇنداق دىدى :

كاپىرلار دورىلىدىغان ئىشلار ئىبادەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ ، مەسىلەن ، شىرىككە ياتىدىغان ئىشلاردا ئۇلارنى دوراش ، مەسىلەن ، قەبرىلەرنىڭ ئۈستىگە(قۇرۇلۇش)سېلىش ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئىبادەتگاھلارنى سېلىش ۋە ئۇلار ھەققىدە ئاشۇرۋېتىش . پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **« ئاللاھنىڭ لەنىتى يەھۇدىي ۋە خىرىستىئانلارغا بولسۇن ، چۈنكى ئۇلار پەيغەمبەرلىرىنىڭ قەبرىلىرىنى ئىبادەتگاھ قىلىۋالدى . »** (بۇخارىي(425)، مۇسلىم(531) نەقىل قىلغان . ھەمدە ئۇ بىزگە مۇنداق دەپ بەردى : **« ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بىر ئادەم ئۆلسە ، ئۇلار ئۇنىڭ قەبرىسى ئۈستىگە ئىبادەتگاھ سالاتتى ، ھەمدە ئۇنىڭغا رەسىملەرنى ئورۇنلاشتۇراتتى ، ھەمدە ئۇلار ئەڭ رەزىل كىشلەردۇر . »** (بۇخارىي(417) ، مۇسلىم(528) .)بۇگۈنكى كۈنلەردە قەبرىلەر ھەققىدە ھەددىدىن ئاشۇرۋېتىش چوڭ شىرىكنىڭ مىساللىرىدۇر ، بۇ ئالىملار ۋە ئادەتتىكى كىشلەرگىمۇ ناھايىتى تونۇش . بۇنىڭ سەۋەبى – يەھۇدىي ۋە خىرىستىئانلارنى دوراش .

يەنە بىر مىسال بولسا ئۇلارنىڭ شىرىك ۋە بىدئەت بايراملارنى دورىشى ، مەسىلەن ، تۇغۇلغان كۈنى تەبرىكلەش ، مەيلى پەيغەمبەرنىڭ(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) تۇغۇلغان كۈنى بولسۇن ، ياكى پىرىزدېنت ۋە پادىشدھلارنىڭ تۇغۇلغان كۈنى بولسۇن .ياكى بۇ بىدئەت ۋە شىرىك بايراملار كۈنلەر ياكى ھەيتلەر بىلەن ئاتالسۇن ، مەسىلەن ، دۆلەت بايرىمى كۈنى ياكى مۇستەقىللىق كۈنى ، ياكى ئانىلار بايرىمى كۈنى

، ياكى سەھىيە ھەپتىلىكى ۋە باشقا تەبرىكلىنىدىغان كۈن ۋە ھەپتىلەر . بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمانلارغا كاپىرلار تەرىپىدىن كەلگەن ، چۈنكى ئىسلامدا پەقەت ئىككىلا بايرام بار : روزا ھېيت ۋە قۇربان ھېيت.
بۇنىڭدىن باشقىسى بىدئەت ۋە كاپىرلارنى دوراش .
[كاپىرلارغا زىت بولۇش] ناملىق نۇتۇقتىن .
47060-سوئالنىڭ جاۋابىدا بىز، كاپىرلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان كىيىم-كېچەكلىرىدە ، ۋە شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ خاس ئادىتىگە ئايلانغان ساقالنى چۈشۈرۈشتە ئۇلارنى دوراشنىڭ چەكلەنگەنلىكىنى بايان قىلىپ بولدۇق .
ئۈچۈنچى :
كاپىرلارنى دوراش توغرىسىدىكى چەكلىمە ئۇلارنىڭ ئىبادەت ئىشلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان ۋە ۋە پەرىقلىنىدىغان ئادەت-يۇسۇنلارغا قارىتىلغان بولۇپ ، بىز مەنپەئەتلىنىدىغان ئۇلار قىلغان ۋە ياراتقان نەرسىلەر ئەمەس . ئەگەر مۇسۇلمانلار ئۇنىڭدىن بەھرىمەن بولسا ئۇلارغا گۇناھ يوق ، بەلكى مۇسۇلمانلار ئۇنداق ئىشلاردا ئالدىدا بولۇشى كېرەك .
پېشىۋا ئىبنۇ ئۇسەيمىين مۇنداق دىگەن :
كاپىرلارنى دوراش سۆزىگە كەلسەك ، ئۇ ئۇلار ياسىغان ھەرقانداق نەرسىنى ئىشلەتمەسلىكىمىز كېرەك دىگەن مەنىنى ئۇقتۇرمايدۇ . ھېچكىمنىڭ ئۇنداق نەرسىنى دىگىنى يوق . پەيغەمبەر(ئالاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) دەۋرىدە ھەمدە ئۇنىڭدىن كېيىنكى دەۋرلەردە كىشلەر كاپىرلار ئىشلىگەن كىيىملەرنى ئىشلەتكەن ھەمدە ئۇلار ياسىغان قاچا-قۇچىلارنى ئىشلەتكەن .
كاپىرلارنى دوراش دىگەنلىك ئۇلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان كىيىم -كېچەك ۋە زىننەتلەرنى دوراشتۇر . ئۇ ئۇلار مىنگەن نەرسىگە مىنمەسلىك ياكى ئۇلار كېيگەن نەرسىنى كىيمەسلىك دىگەنلىك ئەمەس . بىراق ئۇلار ئۆزىگە خاس مۇئەييەن سۈپەتتە مىنسە ، ئۇنداقتا بىز ئۇ سۈپەتتە مىنمەسلىكىمىز لازىم . ئەگەر ئۇلار كىيىملىرىنى ئۆزىگە خاس بولغان مەلۇم پاسوندا تىكسە بىز ئۇنىڭغا ئوخشاش قىلماسلىقىمىز لازىم . لېكىن بىزنىڭ ئۇلارنىڭكىگە ئوخشاش ماشىنىمىز بولسا ، ھەمدە ئۇلارنىڭكىگە ئوخشاش توقۇلما بۇيۇمىمىز بولسا ، ئۇنىڭدا ھېچنىمە بولمايدۇ .
پېشىۋا ئىبنۇ ئۇسەيمىيننىڭ فەتۋالار توپلىمى ،12، 177- سوئال .
ھەمدە ئۇ مۇنداق دىگەن :
دوراشنىڭ ئىنىقلىمىسى بولسا ، دورىغۇچى ئۇدوراۋاتقانلارغا خاس بولغان بىر نەرسىنى دورىغان بولسا ئەنە ئۇ دورىغۇچىدۇر . كاپىرلارنى دوراش بىر مۇسۇلماننىڭ ئۇلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان ئالاھىدىلىكلىرىنىڭ بىرى بولغان نەرسىنى دوراشنى كۆرسىتىدۇ .
مۇسۇلمانلارنىڭ ئارىسىدا ئاللىقاچان كەڭ تارقالغان، كاپىرلار ئۇنىڭ بىلەن ئانچە پەرىقلەنمەيدىغان نەرسىگە كەلسەك ، ئۇنداقتا بۇ كاپىرلارنى دوراش ئەمەس ، ھەمدە ئۇنىڭ بىر دوراش بولۇشى بىلەن ، ئۇ ھارام ئەمەس ، لېكىن ئۇ باشقا سەۋەپلەر بىلەن ھارامدۇر . بىزنىڭ دىگەنلىرىمىزبولسا[دوراش] سۆزىنىڭ مەنىسى كۆرسەتكەن نەرسىدۇر .

پېشقۇا ئىبنۇ ئۇسەيمىيننىڭ فەتىۋالار توپلىمى ، 12 ، 198- سوئال .

21694-سوئالنىڭ جاۋابىدا كاپىرلارنى دوراشنىڭ ھۆكمى ھەققىدە تەپسىلى مۇزاكىرەلەرنى تاپالايسىز . تېخىمۇ كۆپ تەپسىلات ئۈچۈن 43160 – سوئالغا قاراڭ .

تۆتىنچى :

غەيرى ئىسلام مەدەنىيتىدە ھەم پايدىلىق ھەم زىيانلىق نەرسىلەر بار . بىز ياخشى نەرسىلەرگە سەل قارىماسلىقىمىز ، زىيانلىق نەرسىلەرنى قوبۇل قىلماسلىقىمىز كىرەك .

بۇ پوزىتسيەنى پېشقۇا شەنقىيتي(ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) يەكۈنلەپ مۇنداق دىگەن :

بىزنىڭ غەرپ مەدەنىيتىگە بولغان پوزىتسىيمىز تۆت نەرسىنىڭ بىرى بولىدۇ ، بەشىنچىسى يوق :

1- بۇ مەدەنىيەتنىڭ ياخشى تەرەپلىرى ۋە ناچار تەرەپلىرگە ئوخشاش سەل قاراش .

2- ئۇنىڭ ياخشى ۋە ناچار تەرەپلىرىنى پۈتۈنلەي قوبۇل قىلىش .

3- ياخشى نەرسىلەرنى قوبۇل قىلماستىن ، ناچار نەرسىلەرنى قوبۇل قىلىش .

4- ناچار نەرسىلەرنى ئەمەس ، ياخشى نەرسىلەرنى قوبۇل قىلىش .

ئالدىنقى ئۈچى شۈبھىسىزكى خاتا ، ئۇلارنىڭ پەقەت بىرسىلا توغرا ، يەنى ئەڭ ئاخىرقىسى .

[أضواء البيان](4382).

بەشىنچى :

ئابدۇللاھ بىن مەسئۇدنىڭ(ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) **« مۇسۇلمانلار ياخشى دەپ قارىغان نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ياخشىدۇر .»** دىگەن سۆزىگە كەلسەك ، بۇ شەرىئەتكە زىت كىلىدىغان نەرسىلەرنى كۆرسەتمەيدۇ ، بەلكى ئەقلى تەپەككۇر ئاساسىدا ياخشى دەپ قارالغان نەرسىنى كۆرسىتىدۇ . ئىمام شافىئىي(ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) مۇنداق دىگەن : كىمكى بىر نەرسىنى ياخشى دەپ قارايدىكەن ، ئۇ شەرىئەت قىلىندۇ. »بۇ بىر ئادەمنىڭ بىر نەرسىنى ياخشى دەپ قارىشىنى كۆرسەتمەستىن ، بەلكى كۆپ سانلىق كىشىلەرنىڭ قارىشىنى كۆرسىتىدۇ . بەلكى بۇ ئىبارە ئىككى ئۇسۇلنىڭ بىرى بىلەن چۈشەندۈرلىشى مۇمكىن ، ھەر ئىككىلىسى توغرادۇر :

1- ئۇنىڭدا دىمەكچى بولغىنى ، شەرىئەتكە زىت كەلمەيدىغان ئەنئەنە ۋە قائىدە-يۇسۇنلار

2- ئۇنىڭدا دىمەكچى بولغىنى ، بىرلىككە كىلىنگەن قاراشنىڭ دەلىل بولۇشى ، ئەگەر مۇسۇلمانلار بىرنەرسىنى ياخشى دەپ ئويلاپ پۈتۈنلەي بىرلىككە كەلگەن بولسا ، بۇ بىرلىككە كىلىنگەن قاراش دەلىل ھىساپلىنىدۇ .شۇڭا بۇ ئىش ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ياخشى ھىساپلىنىدۇ . مانا بۇ **«مۇسۇلمانلار ياخشى دەپ قارىغان نەرسە»** ئىبارىسىنىڭ كۆرسىتىدىغان مەنىسى .

سەرخەسىينىڭ [المبسوط]، 12138 ، ئىبنۇل قەييىمنىڭ [الفروسية] 298ب كە قاراڭ .

يۇقۇردا تىلغا ئېلىنغان بۇ يەشىملەر، ئەگەر بىز ئىبنۇ مەسئۇدنىڭ سۆزى ئومۇمى جەھەتتىن بارلىق مۇسۇلمانلارغا قارىتىلغان دەپ چۈشەندۈرسەك ئاندىن كۈچكە ئىگە .بىراق گەپنىڭ مەزمۇنىدىن ئۇ باشقىلارنى ئەمەس ، پەقەت

پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرپىلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ھەمراللىرىنى(ساھابىلارنى) كۆرسىتىۋاتقاندەك قىلىدۇ .ئىبنۇ مەسئۇدنىڭ دىگەن سۆزى بولسا :**« ئاللاھ بەندىلىرىنىڭ يۈرەكلىرىگە قارىدى ،ھەمدە مۇھەممەدنىڭ(ئاللاھنىڭ تەرپىلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن)يۈرىكىنى ئۇنىڭ بارلىق بەندىلىرىنىڭ يۈرەكلىرى ئىچىدە ئەڭ ياخشىسى ئىكەنلىكىنى بايقىدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇنى ئۆزىگە تاللىدى ھەمدە ئۇنى ئۆزىنىڭ ئەلچىسى قىلىپ ئەۋەتتى . ئاندىن ئۇ مۇھەممەدنىڭ(ئاللاھنىڭ تەرپىلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن)يۈرىكىدىن كىيىن بارلىق بەندىلىرىنىڭ يۈرەكلىرىگە قارىدى ھەمدە ئۇ ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ(ساھابىلەر)يۈرەكلىرىنى بارلىق بەندىلىرىنىڭ يۈرەكلىرى ئىچىدە ئەڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى بايقىدى ، شۇڭا ئۇ ئۇلارنى دىنى ئۈچۈن كۈرەش قىلىدىغان پەيغەمبىرىنىڭ ياردەمچىلىرى قىلدى. شۇڭا مۇسۇلمانلار ياخشى دەپ قارىغان نەرسە ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ياخشى ، نىمنى مۇسۇلمانلار ناچار دەپ قارىسا ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ ناچاردۇر .»**

ئەھمەت نەقىل قىلغان ، 3418 ؛ پىششۋا ئەلباني[تخريج الطحاوية] دە ياخشى ھەدىس دەپ تۈرگە ئايرىغان ، 530 .

نىملا بولمىسۇن ، ئىبنۇ مەسئۇدنىڭ سۆزىنى ئىسلامدا چەكلەنگەن نەرسىنى ، مەسىلەن ، مۇشرىكلارنى دوراشنى ياخشى دەپ قاراشقا قارىتىپ دەلىل سۈپىتىدە تىلغا ئېلىش دۇرۇس ئەمەس .

ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .